

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ N.**, rod. F., bývajúcej vo Z., **2/ I.**, bývajúceho v G., proti odporcom **1/ S.**, N., **2/ S.**, Š., **o určenie správnej výmery pozemnoknižnej nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 6 C 189/2000, o dovolaní odporcu 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. novembra 2007 sp. zn. 16 Co 65/06, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. novembra 2007 sp. zn. 16 Co 65/06 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Zvolen (súd prvého stupňa) rozsudkom z 9. februára 2006 č.k. 6 C 189/2000-240 zamietol návrh, ktorým sa navrhovatelia domáhali určenia, že pôvodná výmera pozemnoknižnej parcely č. X. v katastrálnom území Zvolen v odpise z pozemnoknižnej záp. č. X. je X. m². Zároveň navrhovateľom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť na účet súdu prvého stupňa náhradu trov konania štátu 16 028 Sk; odporcom náhradu trov konania nepriznal. Zamietnutie návrhu odôvodnil neunesením dôkazného bremena navrhovateľmi; na základe výsledkov vykonaného dokazovania uzavrel, že nedošlo k porušeniu – zmene výmery, keď u predmetnej parcely č. X. výmera bola v zásade rovnaká tak v roku 1927 ako aj v roku 1991. Nepriklonil sa k záveru kontrolného znaleckého posudku Ing. P., ale vychádzal z pôvodného znaleckého posudku Ing. F., ktorý znalec sa následne vyjadril aj k posudku Ing. K.. Závery znalca Ing. F. označil za podstatne argumentačne odôvodnené - na rozdiel od strohého „odôvodnenia“ v kontrolnom znaleckom posudku Ing. P.. Vo vzťahu k vecnej legitímácii odporcu 2/ uviedol, že tento odporca nie je vecne legitimovaný v danom spore, nakoľko petit návrhu smeruje na určenie „správnej

výmery“, kde nehnuteľnosti spravuje príslušný krajský úrad v rámci danej administratívnej lokality.

Krajský súd v Banskej Bystrici (odvolací súd) na odvolanie navrhovateľov rozsudkom z 15. novembra 2007 sp. zn. 16 Co 65/06 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že určil, že pôvodná výmera pozemnoknižnej parcely č. X. kat. územia Zvolen, vedenej v pozemnoknižnej vložke č. X. Katastra nehnuteľností Zvolen je X. m². Vo výroku o povinnosti navrhovateľov spoločne a nerozdielne zaplatiť na účet súdu prvého stupňa 16 028 Sk ako náhradu trov konania štátu rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Navrhovateľom nepriznal náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. O trovách za znalecké dokazovanie vynaložených zo štátnych prostriedkov v odvolacom konaní v sume 14 465 Sk rozhodol tak, že tieto trovy znáša štát. Odvolací súd rozhodol potom, čo - za účelom odstránenia rozporov v znaleckom dokazovaní vykonanom na súde prvého stupňa - doplnil dokazovanie kontrolným znaleckým posudkom, ktorý podal Ing. L.. So závermi tohto znalca, ktorý zdôvodnil, prečo došlo k posunu hraníc, ktorý vyplýva z nepresností zobrazovacej zostavy mapovania r. 1860, pričom identifikoval parcelu počítačovým spôsobom, sa odvolací súd stotožnil. Na základe tohto znaleckého dokazovania po prehodnotení dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa odvolací súd podľa § 220 O.s.p. zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Nepriznanie náhrady trov prvostupňového a odvolacieho konania navrhovateľom odôvodnil dôvodmi hodnými osobitného zreteľa (§ 150 O.s.p.), ktoré videl v tom, že dokazovanie bolo v záujme navrhovateľov pre ich ďalšie nároky vyplývajúce z reštitučných sporov s odporcom 2/, že obaja odporcovia sú oslobodení od platenia súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zák. č. 71/1992 Zb. a napokon - ako uviedol - aj v tom, že „zohľadnil aj historický vývoj a dôvody, ktoré viedli znalca Ing. B. k záverom uvedeným v znaleckom posudku“. Tými istými skutočnosťami odôvodnil potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku o trovách preddavkovaných zo štátnych prostriedkov. Výrok, že trovy preddavkované v odvolacom konaní zo štátnych prostriedkov znáša štát, odôvodnil aplikáciou § 148 ods. 1 O.s.p. s tým, že nie je možné uložiť navrhovateľom, ktorí boli v konaní úspešní, zaplatiť tieto trovy konania, ale ani odporcom, keďže ide o štát, v zastúpení výkonných orgánov štátu.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca 2/, ktorý navrhol rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Ako dovolací dôvod uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241

ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázal, že navrhovatelia sa pôvodne svojim návrhom domáhali určenia pôvodnej výmery pozemnoknižnej parcely č. X., nachádzajúcej sa v kat. úz. Zvolen, pzkn. záp. č. X. = X. m² a domáhali sa aj určenia náhrady z titulu reštitúcie. Neskôr písomným podaním upravili žalobný petit tak, že v časti určenia reštitučnej náhrady vzali svoj žalobný návrh späť; Okresný súd Zvolen uznesením z 15. januára 2002 č.k. 6 C 189/00-66 konanie v tejto časti zastavil. Ministerstvo financií Slovenskej republiky bolo účastníkom konania len preto, že podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách rozhoduje o priznaní finančnej náhrady za nevydané nehnuteľnosti. Tým, že navrhovatelia zobrali žalobu späť v tej časti, ktorou žiadali uznať právo na uplatnenie reštitučného nároku na celú správnu výmeru, stratil sa dôvod, pre ktorý malo byť Ministerstvo financií Slovenskej republiky účastníkom konania. Namietal aj nedostatky vo vykonanom dokazovaní a vyslovil názor, že na účely reštitúcie nepostačuje určenie, aká bola pôvodná výmera dotknutého pozemku, ale je dôležité, aká bola jeho výmera v čase jeho nadobudnutia a v čase jeho odňatia štátom pri znárodnení, pričom nie je možné pri určovaní finančnej náhrady vychádzať z výmery určenej modernými technologickými pomôckami, ale len z výmery, ktorá bola zapísaná vo vtedajšej evidencii pozemkov.

Navrhovatelia 1/, 2/ a odporca 1/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p., dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V prejednávanej veci dovolateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Prípustnosť dovolania preto vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p.

Občiansky súdny poriadok umožňuje účastníkovi podať dovolanie len z tých dôvodov, ktoré sú taxatívne uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p. Dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod, ktorým bolo dovolanie odôvodnené, dovolací súd neposudzuje len podľa toho, ako bol označený, ale predovšetkým podľa jeho obsahu (§ 41 ods. 2 v spojení s § 243c O.s.p.). Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uvedenými dovolacími dôvodmi, vrátane ich obsahového vymedzenia. Obligatórne sa zaoberá len vadami konania vymedzenými v § 237 O.s.p. a inými vadami konania, pokiaľ mali tieto za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Odporca 2/ v dovolaní osobitne namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, ktoré je odôvodnené nesprávnym právnym posúdením veci, je preskúmať, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho správne interpretoval. Predmetom súdneho posudzovania v takom prípade môžu byť len právne otázky, na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2 druhá veta O.s.p.).

Podľa § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave, b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva, c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Návrhmi podľa § 80 písm. c/ O.s.p. nie sú návrhy, ktorými sa síce žiada určenie právneho vzťahu alebo práva, avšak u ktorých existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vyplýva priamo z právneho predpisu (napr. v prípade návrhu podľa § 77 Zákonníka práce).

Určovací návrhom podľa § 80 písm. c/ O.s.p. nedomáha sa navrhovateľ prisúdenia plnenia, nedomáha sa teda vydania exekučného titulu, ale jeho zámerom je, aby súd v rozsudku vyriekol, že určité právo či právny vzťah existuje alebo neexistuje. Určovacie žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. majú v zásade len preventívnu funkciu, smerujú k tomu, aby sa porušeniu práva v budúcnosti predišlo. Z tohto dôvodu táto žaloba na určenie nie je spravidla opodstatnená tam, kde je možné domáhať sa ochrany žalobou (návrhom) o splnenie povinnosti podľa ustanovenia § 80 písm. b/ O.s.p. (porovnaj napr. R 17/1972). Treba tiež mať na pamäti obmedzenie plynúce z toho, že podanie žaloby o určenie nemá žiadny vplyv na počiatok a beh premlčania (porovnaj R 26/1975). Právo (právny vzťah), existenciu alebo neexistenciu ktorého určovací výrok vyslovuje, je týmto výrokom vždy určované len vo vzťahu k prítomnosti. Ako uvádza judikatúra (porovnaj napr. dôvody v rozsudkoch Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. apríla 1985 sp. zn. 2 Cz 18/85, z 26. augusta 1993 sp. zn. 1 Cdo 76/93, z 24. marca 1997 sp. zn. 2 Cdo 135/96), rozsudkom nemožno zásadne určiť existenciu (prípadne neexistenciu) právneho vzťahu alebo práva za dobu minulú.

Návrh na určenie práva bol aj v minulosti svojou povahou návrhom preventívnym, u ktorého sa viac než u návrhov (žalôb) na plnenie dbalo, aby nedošlo k jeho zneužitiu a prísne sa selektovala jeho prípustnosť (porovnaj tiež dôvody uvedené v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. júna 2007 sp. zn. 1 Cdo 91/2006).

Základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem navrhovateľa. Právny záujem navrhovateľa musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: odporcom je popieraná existencia (neexistencia) práva, resp. právneho pomeru navrhovateľa, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi účastníkmi); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu a toto ohrozenie nemožno odstrániť inak len určovací výrok.

Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvého stupňa, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (porovnaj § 154 ods. 1, § 211 ods. 2 O.s.p.). Naliehavý právny záujem súd preto skúma v každom štádiu konania a to z úradnej povinnosti. Bez doloženej existencie takéhoto záujmu musí súd návrh podľa § 80 písm. c/ O.s.p. zamietnuť (ako neprípustný). Ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie návrhu; preto súd po zaujatí záveru, že určovací návrh podľa § 80 písm. c/ O.s.p. nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení procesne prípustným nástrojom na ochranu práva, zamietne takýto návrh bez toho, aby sa zaoberal meritom veci.

Ak navrhovateľ nepožaduje svojim návrhom určenie existencie (neexistencie) právneho vzťahu alebo práva, ale domáha sa určenia existencie (neexistencie) právnej skutočnosti (návrhom žiada, aby súd určil existenciu /neexistenciu/ označenej právnej skutočnosti), ktoré určenie samé osebe nedeklaruje žiadny právny vzťah či právo, nešlo by o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p., pre ktorú platí, že sa ňou navrhovateľ domáha, aby súd deklaratórnym rozhodnutím vyhlásil určitý právny vzťah alebo právo za jestvujúce (nejestvujúce). V takomto prípade pôjde o žalobný návrh, ktorý v ustanovení § 80 O.s.p. nie je uvedený. Takáto žaloba by mohla byť opodstatnená iba vtedy, ak by mala oporu v platnom právnom poriadku, t.j. ak by takúto žalobu (návrh) zákon pripúšťal (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2005 sp. zn. 5 Cdo 141/2004). Ak by takúto žalobu (návrh) zákon nepripúšťal, bolo by ju treba bez ďalšieho zamietnuť (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2007 sp. zn. 4 Cdo 231/2006).

Hoci v danom prípade navrhovatelia sa domáhali určenia *pôvodnej* výmery pozemnoknižnej parcely č. X. kat. úz. Zvolen, odvolací súd v rozpore s požiadavkou preskúmateľnosti súdnych rozhodnutí (§ 157 ods. 2, § 211 ods. 2 O.s.p.) v odôvodnení napadnutého rozsudku nijako neobjasnil, na základe čoho dospel k záveru, že je vôbec prípustné návrhu na požadované určenie vyhovieť, t.j. nepodal vysvetlenie ani len toho, o aký druh žaloby v danom prípade vlastne má ísť (a podľa príslušného východiska potom mal poskytnúť ďalšie vysvetlenie). Či tu teda ide o *žalobný návrh podľa § 80 písm. c/ O.s.p.* (v tom prípade by bolo nutné predovšetkým uviesť, v čom - kde - súd vidí právny vzťah alebo právo a navyše v prítomnom čase /*prézent*/, ďalej v čom vidí existenciu naliehavého právneho

záujmu, pričom by bolo treba aj vyložiť, čo bránilo, aby sa navrhovatelia domáhali ochrany žalobou o splnenie povinnosti podľa ustanovenia § 80 písm. b/ O.s.p., v konaní o ktorej by sa súd musel vyporiadať s tvrdenou výmerou ako predbežnou otázkou) alebo o inú *určovaciu žalobu, ktorá v ustanovení § 80 O.s.p. nie je uvedená*, lebo sa požaduje určenie právnej skutočnosti, ktoré samé osebe nedeclaruje žiadny právny vzťah či právo (v tom prípade by súd ale musel uviesť, kde v platnom práve má takáto žaloba – o určenie *pôvodnej* výmery pozemnoknižnej parcely svoju oporu). Chýbajúce posúdenie veci odvolacím súdom v uvedenom smere nijako nenahrádza (nemôže nahradiť) zmienka (konštatovanie) v odôvodnení rozsudku (na strane 3) o tom, že navrhovatelia „naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c/ O.s.p. odôvodňovali uplatnením si reštitučného nároku na celú správnu výmeru tejto parcely“.

V dôsledku uvedenej nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku, pre ktorú nemožno zistiť, akými úvahami sa riadil odvolací súd, nemohol dovolací súd pristúpiť k posúdeniu správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom z hľadiska aplikácie § 80 O.s.p. Táto nepreskúmateľnosť zakladá vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (porovnaj R 111/1998).

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O.s.p.), je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup v občianskom súdnom konaní.

Z týchto dôvodov je zrejmé, že odporca 2/ dovolaním opodstatnene napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý bol vydaný v konaní postihnutom vadou v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnutý rozsudok uznesením zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 a 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. augusta 2009

**JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková